

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Reden und Arbeiten der Societas Latina - Cod. Karlsruhe 3420, 1-4

11 Reden der Societas Latina - Cod. Karlsruhe 3420,4

Rinck, Christoph Friedrich

[Karlsruhe], 1801-1804

Director gravissime! Socii ornatissimi!

[urn:nbn:de:bsz:31-99852](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-99852)

Director graviosime!
Socii ornatiosimi!

In creaturarum scala magnum nobis delegavit
Benignissimus gradum, virtuti et veritati
comparandae nos destinans. Quodvis bonum
quaecumque felicitas sequitur inde. Ad virtutem
eritentes supra turpem egoismum et alia anima
le non homine digna vitia erecti, summo aspi-
milamur Deo virtuti, asimilamur Deo. Et ve-
ritas, - nonne et haec felicitatis creatrix!
Cuique fini, nisi veritati comparandae, esset
datata mens, Dei effigies! Interior veritatis
sensus summum humen et benignum esse patrem
nos docet, et bono gusto comite in scientiarum
bonarumque artium regno semper nos longius
producit. Num fodalitium, fides, comer-
cium et probitas inter mortales sine veri-
tate constarent! Utique Virtus et Veritas
supra

animalia nos efferunt. Veritatem perscrutantes felices reddimur. Nonne scelestos homines, quae pauperibus opprimendis comparauere fortunis obrutos videntes, nonne Dei iustitiam sperare essemus coacti, nisi nec honore, nec diuitiis, sed benefactorum conscientia et virtute constare veram felicitatem persuasi essemus. Ne eam in vanis, quae terra porrigit, bonis, sed in aeterna quaeramus fonte. Sed sexcentorum hominum vota nil nisi diuitiae, honos. Sexcentorum mens prohibetur, ne in hominum sortem liber sit conspectus. Sexcenti non adeo ex culti sunt, ut vera Dei, virtutis, ejusque pretii eis nasceretur idea. Quaeenam vero sunt haec impedimenta, quae

quae, culturae pulcherrimos destruunt fructus! — Superstitio et praesudicia sane gravissima sunt; haec enim cum homine fere nata cum homine et crescunt et plerumq[ue] modo cum vita eum deserant. Menti ut aiunt iisdem effectibus noxia uberrimus errorum fons sunt, qui in exitia nos ducentes vitia a destinatione nos remonent. Non singuli modo homines, sed totae gentes, quaevis ordo, quaevis secta praesudiciorum sentit flagellum, quo commercium, dissentientium tolerantia et sodalitia destruuntur. Sane attentione digni effectus. Quare tua, Director Gravissime pace, et vobis, Dilectissimi sodales, non discordibus verba faciam.

De praesudicio.

Dioferam

Disseram in prima parte: de origine et
propagatione praejudiciorum et
in secunda de eorum effectibus.

Paro 1ma.

Praejudiciorum ortus in teneros incidit
annos. Solum animal nascitur homo, et
tantum externis impressionibus excitata
mente et iudicio ex animale fit homo. In
teneris modo aliorum imago humana
mens, a parentibus, praeceptoribus et
amicis fovebitur caelatur, atque forni-
tur. Velluti tabula rasa omnia excipit
atque, ut speculum imitata reddit.
Omnes suae notitiae alienarum idearum
effigies sunt, ita ut omnia pene iudi-
cia sua praejudicia sint, e. f. taliaque

sine ulla cogitatione capiuntur. Sin de
 nique paulatim exculta cogitandi vi, men-
 te et iudicio sui ipsius instat explorati-
 onem, minimam notitiarum partem sibi
 ipsi et maximam alienae sese debere ope-
 rae, et super fundamento alieno posito
 manibus sese aedificasse domum caduam
 sibi docere erit coactus. Sin et firmum
 sibi proposuit consilium, praecipuo-
 rum sese eripere vi; nova jam praecipua
 libera eum prohibent sui ipsius explo-
 ratione. Propriis, siue veris, siue imagi-
 nariis praecipuis virtutibus, maxime
 suarum notitiarum sibi denegare par-
 tem, seque, pene ut est, alienum esse o-
 pus, sibi ipsi fateri ei non lubet. His
 additur adhuc immodica in eos, qui
 bus

bus primam debet eruditionem, fiducia
omnia ab illis orta pro veris assentans,
et varia e quibusdam praedictis em-
nancia commoda, quae veritatem obli-
quunt, et praedictorum imperio cum
subditum reddunt. Quo modo homi-
nes ex uno praedictio invidunt in
aliud; alterum dignitur altero, et terri-
bili serie per vitam nostram comiten-
tur.

Pars II^{da}.

Praedicta veluti materna lacte
imbuta omnibus hominibus tantum
varie partito modo et effectibus ex-
posita, facile intelligendum est. Nulli
ordini, nulli aetate parcitur. Omnes
terrae incolae hujus flagelli sentiunt
plagas. Dum Anglia sempiternis ho-

sibus infestata internis turbatur fertis
 nibus, tamen Britannis Rei publicae sua
 conditio semper videtur optima. Incola
 Sinae, quamvis longius adhuc ab altiore
 remotus animi culturae gradu artibus
 et scientiis omnes ceteras se vincere gentes
 putat. Tali modo quicvis populus, sive
 agricultura, sive artibus, sive scientiis
 et commercio alios excellere opinans
 cuius alienigenae emendationi terram oc-
 cludit. Ita et Dissidentes Dei cultores
 Quaevis secta, quae sola beatos nos reddere
 doctrinam possidere putans Dissidentium
 ter ad aeternam condemnat infelicitate
 tem. Iuvenes sibi videntur prudentiores
 senibus, qui e contrario consilium sem-
 per offerentes et variae innisi experien-
 tiae omnia vituperant. Quoque oculis
 vertar;

veritas, praecipua tibi offeruntur. — Et oh qua-
 lia sunt eorum effecta! Pene semper ad erro-
 rem ducentia humanae mentes, et scientias ip-
 sas diruunt, et utilissimas mentem et animum
 occulcentia impressionibus totarum gentium
 saepe evertunt felicitatem. — Contem-
 plumus praecipua quaedam praecipua
 effecta. Modo rarissime ad veritatem du-
 cunt. Sin etiam quemdam hominem, —
 exemplum adferam, — nobis plane ignotum
 probum esse forsitan modo ex physiognomia
 colligimus et non fallimur, tamen hoc
 cuiquam commodum ^{per} magnum e praecipuis
 manantem detrimentum non superat. La-
 enim sunt abereimus succentorum erro-
 rum fons. Quid est, quod iis magis libe-
 rum in historiam et scientiarum bona,
 rumque artium regnum prohibeat pro-
 hibeat prospectum? Doctus ille vir, pae-
 captus caro systemate omnia ei non con-

venientia simpliciter reprobat, dum alius
 quasdam potentias, et quaedam dicta
 soia ratione pulchra, bona et vera esse
 attestat, quod ille vir auctor est. Tenuerunt
 ta utilia inventa fructiferaque emendati
 ones in civitatis forma, commercio, omni
 busque artibus mox progenitae jam op
 primantur, quod tempus, quo ortae erant
 aut novissime, aut multis jam ante annis
 perfluxum erat. Utique adeo saepius
 praesudicio capti sunt mortales, ut
 libentius certissima comoda, quam praesu
 dia abjiciant. - Et in commercium
 sese extendunt terribilia praesud. effec
 ta. Modo mutua regnorum aemulatione
 cujusvis civitatis industriam augeri,
 satis elucet. Si vero civitas quaedam
 praesudicio propriarum rerum capta
 modo sua producta egregia esse putent

omnem cum aliis regionibus. communi-
cationem interdicit, hęcule incolę
in agricultura industriaque aliis par-
tibus non valde progredientur.

Sed æque solidum et. Detrimēto potius
illi contrarium præjudicium, præju-
dicium alieni. Nonne omnis opprime-
tur domestica industria, si propriis
productis plane neglectis modo alie-
nigena pulchra et egregia cose assi-
mantur modo ea ratione, quod hęc
illic fabricata sunt. Quam inhonestum
erat novissime modo perfluxo seculo
doctis Germaniæ viribus, postposita
lingua vernacula modo latine, -quam
inhonestum nostra ætate optimati-
bus atque principibus modo galli-
ca legere, et gallice modo loqui.

Sed non solum mens, sed etiam
 animas sensusque praejudiciorum sub-
 diti sunt imperio. Quidam tibus sapi-
 dus, quaedam musica sonora saepius ad
 id nobis videtur, quod ab illa, vel hac
 gente comendabatur. — Quin, horroco
 referens, — bella jam orta sunt praejudi-
 cius. Si religionis praejudicia non enti-
 tiosent, historia non triginta annos per-
 durantis belli, non Parisiarum memor-
 esset nuptiarum sanguinearum. —

Desinem haec terribilia descri-
 bere effecta; nam omnia enumerandi
 non unius horae, sed diei minime ut
 mihi descriptum sit tempus, necesse
 esset. Haec execrabilia extinguendi
 effecta cujusvis mortalis sanctissimum

esse officium, - quis est, qui neget. Sed con-
 suetudine usus et quaedam e praesud. e.
 manantia comoda valde nos impediunt.
 His obstaculis abriti primum fit of-
 ficiam, iisque, qui praecipue de hac re
 meruerunt, gratias agere, maxima no-
 bis videatur gloria. - Philosophia
 aeterna tu veritatis mater, omnibus
 ergo sis magna, sancta, honore digna.
 Gratias ergo vobis, meritisissimi viri
 quibus veram debemus Philosophiam,
 gratias summas, tibi, Vir. Grao. sum-
 me venerande vir, qui nobis im-
 buis Philosophiam! —

